
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ МЕДІАІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ШКОЛИ ЖУРНАЛІСТИКИ СУМДУ)

Марина Осюхіна,
аспірант

Розглядається сутність концепту «медіаінформаційна грамотність», аналізується робота Школи журналістики СумДУ як проекту, що сприяє розвитку медіаграмотності школярів.

Ключові слова: *медіаосвіта, медіаінформаційна грамотність.*

THE WAYS OF MEDIA AND INFORMATION LITERACY DEVELOPMENT IN UKRAINE (ON THE EXAMPLE OF THE SCHOOL OF JOURNALISM IN SUMDU)

Maryna Osiukhina,
PhD student

The aim of the article is to review the concept “media and information literacy”, to analyze the work of The SumDU’s School of Journalism as a media education project, which is develop the level of pupil’s media literacy.

Keywords: *media education, media and information literacy.*

2 жовтня 2015 р. на базі Сумського державного університету (СумДУ) з метою профорієнтаційної роботи й розвитку медіаосвіти школярів та студентів створена «Школа журналістики» (наказ №1021-II). За формою організації – це гурток, однак, одночасно із цим, має ознаки медіаосвітнього проекту, адже навчання спрямоване як на здобуття теоретичних знань, практичних навичок (створення власних медійних продуктів), так і розвитку медіаграмотності та критичного мислення.

Мета дослідження – описати роботу Школи журналістики СумДУ як проекту, що сприяє розвитку медіаінформаційної грамотності школярів. *Об’єкт* – Школа журналістики СумДУ. *Предмет дослідження* – медіаінформаційна грамотність.

21 квітня 2016 р. Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила нову редакцію Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (Концепція). Серед причин – «здобутки медіаосвіти на міжнародному рівні останніх років, досвід українського експерименту впровадження медіаосвіти, наслідки зовнішньої інформаційної агресії» [3]. У новій редакції Концепції зазначається, що «медіаосвіта має стати одним з головних чинників забезпечення відкритості освіти сучасним швидко змінюваним знанням і наближення змісту освіти до потреб повсякденного життя людини» [1]. Розробники пропонують у термінах зробити більший акцент на поняттях медіаінформаційної безпеки особистості, деструктивного медіаінформаційного впливу, а також додати вживані у міжнародних документах поняття «медіаінформаційна грамотність», «медіаінформаційна безпека особистості», «деструктивний медіа-інформаційний вплив».

Звернімо увагу на термін «медіаінформаційна грамотність» (МІГ). Поняття МІГ з’явилося в останні роки у світовій науці та практиці у зв’язку з потребою осмислення сутностей, специфіки та призначення інформаційної та медійної грамотностей. Ідея конвергенції двох концептів отримала підтримку в багатьох країнах світу, й в Україні зокрема. Так, наприклад, у новій редакції Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначається, що «концепт МІГ передбачає визнання провідної ролі інформації й медіа в повсякденному житті, лежить в основі свободи слова та інформації, оскільки дає змогу громадянам зрозуміти функції засобів масової

інформації та інших постачальників інформації, критично оцінювати їх зміст, а також ухвалювати обґрунтовані рішення, будучи як користувачами, так і виробниками інформації та медіаконтенту» [1].

У Московській декларації медіа та інформаційної грамотності 2012 р. звучить наступне визначення: медіаінформаційна грамотність – це «сукупність знань, установок, умінь і навичок, які дозволяють отримувати доступ до інформації та знань, аналізувати, оцінювати, використовувати, створювати та поширювати їх з максимальною продуктивністю відповідно до законодавчих та етичних норм і з дотриманням прав людини» [2, с. 379].

Згідно з коментарями ЮНЕСКО, МІГ включає в себе знання й навички, які дозволяють громадянам: «розуміти роль і функції медіа та інших джерел інформації в демократичних суспільствах, умови, при яких ці функції можуть бути виконані, критично оцінювати інформацію й зміст медіа, етично і відповідально ставитися до створення інформації та знань для аудиторії/читачів у відповідній формі і виду медіа, уміти застосовувати навички в сфері ІКТ для обробки інформації і вироблення контенту, взаємодія з іншими ЗМК для самовираження, свободи вираження думок, міжкультурного діалогу та демократичної участі в житті суспільства» [4, с. 13].

Зважаючи на все вищезазначене, ми можемо підсумувати, що основними компетенціями, якими повинна володіти МІ-грамотна людина, це: розуміти функцію, мету, призначення інформації, яку поширює те чи інше джерело; володіти знаннями та навичками пошуку, обробки, аналізу, оцінки інформації; створювати власні медіапродукти.

Однією з цілей роботи «Школи журналістики СумДУ» є розвиток медіаінформаційної грамотності її вихованців. Досягнення цієї мети реалізується завдяки гармонійному поєднанню теоретичних та практичних занять. Розглянемо роботу описуваного нами проекту більш детально.

«Школа журналістики СумДУ» працює в режимі гуртка, її вихованцями є 20 школярів (8-11 клас), які займаються у двох групах. Кожна з груп має одне теоретичне заняття на тиждень, яке триває 1,5 години, а також працює над створенням власних медійних проєктів.

Серед тем, які розглядаються на заняттях, є: специфіка роботи журналіста, його місія, якості працівника медіа (професійні та особисті), поняття «свободи слова», цензури та самоцензури, види джерел інформації в журналістиці, специфіка роботи з ними, види ЗМІ, стандарти журналістики, етичний кодекс журналіста, структура журналістського матеріалу (особливості задуму, заголовку, ліду, композиції публікації), маніпуляції в ЗМІ, поняття «джинси», способи аналізу та перевірки інформації, основи верстки та дизайну тощо. Під час теоретичних занять школярі вчать розуміти функцію, мету, призначення інформації, яку поширює те чи інше джерело, розвивають навички пошуку, обробки, аналізу, оцінки інформації, що є складовими медіаінформаційної грамотності.

Теоретичні знання вихованці школи реалізують під час виконання творчої роботи. Школярі можуть спробувати себе в он-лайн журналістиці (інформаційне наповнення блогу Школи school-jorn-sumdu.blogspot.com, підготовка матеріалів та верстка електронного журналу #jTeens), друкованій журналістиці (створення публікацій для газети «Резонанс», видання громадських організацій північно-східної України «Спалах» – журнал виходить один раз на квартал, має близько 30 сторінок, 95% публікацій для кожного номеру готують вихованці школи), радіожурналістиці (можливості навчальної радіостудії дають змогу вихованцям записувати авторські радіопрограми й монтувати їх за допомогою професійних програм), тележурналістиці (у навчальній телестудії вихованці знімають власні сюжети, після чого монтують їх у професійних відеоредакторах), рекламі (шко-

лярі створюють ролики та постери соціального спрямування). Практичний напрямок роботи Школи журналістики СумДУ дає можливість вихованцям створювати та поширювати власні інформаційні та медійні продукти.

Поєднання теоретичних занять та практичної роботи сприяють гармонійному розвитку медіаінформаційної грамотності особистості. Вдамося до методу опитування та з'ясуємо, які зміни відбулися у вихованців Школи журналістики СумДУ за час її відвідування.

На запитання «що змінилося у Вашому житті після того, як Ви стали відвідувати заняття у Школі журналістики СумДУ?» 67% опитаних відповіли «стала/став більше цікавитися ЗМІ», «стала/став робити менше граматичних помилок», 60% «навчився/навчилася краще писати тексти», 53% «став/стала більше спілкуватися», «слідкувати за подіями в країні та світі», 7% «з'явилися проблеми з батьками» (не розділяють бажання дітей обрати професію журналіста), «нічого не змінилося», «з'явилися проблеми в класі, школі», «менше стала/став встигати з навчанням» – 0%.

Серед навичок школярі вказують: 87% «зрозуміла/зрозумів, як працюють журналісти», 80% «отримала/отримав знання, як писати журналістські матеріали», 73% «цікавлюся роботою журналіста, аналізую її», 67% «навчилася/навчився краще виражати свої думки», 60% «навчилася/вся працювати в команді», 53% «навчилася/вся краще підтримувати розмову», 47% «стала/став краще розуміти людей», 20% «стала/став більше дивитися новин».

Питання «чи змінилося Ваше ставлення до ЗМІ після занять в Школі журналістики?» було відкритим, однак, проаналізувавши відповіді респондентів, можна підсумувати, що 40% опитаних почали критично оцінювати ЗМІ, 37% зрозуміли, що ЗМІ можуть вдаватися до маніпуляцій, 13% почали більше звертати увагу на ЗМІ, відповіді 10% опитаних стосувалися інших змін. Відповіді «ставлення не змінилося» не зустрічаються.

Питання «якою, на вашу думку, є головна місія журналіста?» також було відкритим. Підсумувавши відповіді, можна сказати, що 40% опитаних вважають, що призначення журналіста – говорити правду, 47% – неупереджено інформувати, 13% – інше.

На запитання «чи знадобляться Вам навички, здобуті в Школі журналістики, у подальшому житті?» 94% відповіли «так», 6% – «скоріше так», 0% – «скоріше ні», «ні». Оскільки всі вихованці Школи журналістики СумДУ кваліфікують знання та навички, отримані під час навчання, як корисні, ми вважаємо зазначений проєкт успішним і таким, що сприяє розвитку медіаінформаційної грамотності.

Таким чином, можемо зробити висновок, що заняття в Школі журналістики СумДУ сприяють кращому розумінню функцій, мети, призначення інформації, яку поширює те чи інше джерело під час теоретичних занять, на яких розглядаються методи збору, обробки, аналізу, оцінки та поширення інформації, явища маніпуляції, створення фейків, замовних матеріалів, під час обговорення конкретних прикладів зазначених явищ. Вихованці вчать створювати та поширювати власний медійний продукт (он-лайн видання, пости в соціальних мережах, записи в блогах, матеріали для друкованих ЗМІ, радіо- й телепрограми), аналізувати його мету та ефективність. Підсумовуючи зазначене, можемо зробити висновок, що Школа журналістики СумДУ може бути прикладом розвитку медіаінформаційної грамотності молоді в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) [Електронний ресурс] // MediaSapiens. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : <http://>

osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/.

2. Медиа- и информационная грамотность в обществах знания / сост. Кузьмин Е. И., Паршакова А. В. – М. : МЦБС, 2013. – 384 с.

3. Найдьонова Л. Оновлення Концепції медіаосвіти: навіщо було потрібне і які зміни внесені [Електронний ресурс] / Любов Найдьонова // MediaSapiens. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/onovlennya_kontseptsii_mediaosviti_navishcho_bulo_potribne_i_yaki_zmini_vneseni/.

4. Media and information literacy: policy and strategy guidelines / [A. Grizzle, P. Moore, M. Dezuanni та ін.]. – Paris : UNESCO, 2013. – 196 с.

РОЛЬ НІМЕЦЬКОЇ ГАЗЕТИ «DIE WELT» У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ УКРАЇНИ

Олена Ткаченко,

докт. філол. наук, проф. СумДУ

Вікторія Бардак,

студентка 2 курсу СумДУ, МДм-41

Розглядаються особливості формування іміджу України посередництвом німецької газети Die Welt. Показано, як завдяки моніторингу матеріалів конкретного видання можна визначити ставлення будь-якої країни до економічних, політичних та соціальних процесів в державі. Доводиться, що засоби масової інформації є важливим фактором формування образу України в свідомості світової спільноти.

Ключові слова: засоби масової інформації, імідж, бренд, контент, Die Welt, Німеччина.

THE ROLE OF GERMAN NEWSPAPER «DIE WELT» IN THE SHAPING THE IMAGE OF UKRAINE

Elena Tkachenko,

Professor, Doctor of Philology Sumy State University

Victoriia Bardak,

2nd year student. MDm-41;

The article considers feature forming the image of Ukraine mediation of the German newspaper Die Welt. It is shown as you can determine the ratio of any country to economic, political and social processes in the country by monitoring the articles of specific media. We prove that the media is a critical factor in shaping the image of Ukraine in the world community consciousness.

Keywords: media, image, brand name, content, Die Welt, German.

Становлення України на шлях незалежності, початок процесу демократизації суспільства та необхідність закріпитись та з позитивного боку проявити себе на міжнародній арені зумовлюють необхідність сформувати в свідомості соціуму певний імідж держави чи окремих сфер її функціонування. В міжнародному контексті він виступає ресурсом у проведенні ефективної зовнішньої політики у сучасному взаємозалежному глобалізованому світі.